

**ИЗВЕШТАЈ ОД СПРОВЕДЕН МОНИТОРИНГ И
АНАЛИЗА НА ПРАКТИКИТЕ ЗА ФИНАНСИРАЊЕ НА
ГРАЃАНСКИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ ОД БУЏЕТИТЕ НА
ОПШТИНИТЕ ВАЛАНДОВО, ВАСИЛЕВО, ПЕТРОВЕЦ И
СТРУМИЦА**

декември 2020 година

CSO and Media Against Corruption -
Coalition for Zero Tolerance
EuropeAid/155322/DD/ACT/MK

Извештајот е изготвен во рамките на проектот „Мониторинг на финансирањето на граѓанските организации на локално ниво“ спроведен од Организација на жени од Струмица во соработка со онлајн медиумот А1он, со финансиска помош од ЕУ преку проектот „Граѓански организации и медиуми против корупцијата – Коалиција за нулта толеранција“.

Содржината на овој извештај е единствена одговорност на Организација на жени од Струмица и на никаков начин не може да се смета дека ги одразува гледиштата на Европската Унија.

СОДРЖИНА

Вовед	1
Цели и методологија	1
Клучни наоди	3
Законска рамка	5
Наоди од истражувањето	8
Општина Валандово	8
Општина Василево	12
Општина Петровец	16
Општина Струмица	19
Препораки	23

1. ВОВЕД

Организација на жени од Струмица, во рамки на проектот „Мониторинг на програмите за финансирање на граѓанските организации на локално ниво“, спроведе истражување на политиките, механизмите и практиките на општините Валандово, Василево, Петровец и Струмица за финансирање на проекти и програми на граѓански организации и на спортски здруженија и клубови. Мониторингот ги опфаќа практиките на финансирање од буџетите на општините за 2017, 2018, 2019 и 2020 година.

Проектот е спроведен во соработка со онлајн медиумот А1он од Скопје и здруженијата Профицио и Зелена Лупа од Скопје, од јуни до декември 2020 година.

1.1 Цели на мониторингот

Целта е да се оценат досегашните практики на четирите општини во поглед на (не)постоенење на механизми за:

- Транспарентност на почетната постапка за доделување на средства на здруженија на граѓани;
- Транспарентна и правична распределба на средства за финансиска поддршка на здруженија на граѓани;
- Следење на реализацијата на одобрените проекти и програми и на трошењето на доделените средства;
- Спречување на судир на интереси, корупција и влијание;

Оценувањето на досегашните практики овозможува согледување на предностите и слабостите во целокупниот процес на распределба на средства на граѓанските организации од општинските буџети и дефинирање на препораки кои ќе придонесат кон подобрување на моменталната состојба и практики.

Предмет на анализа во овој извештај беа програмите за финансирање на здруженија на граѓани и спортските клубови (ставка 463) од буџетите на општините Валандово, Василево, Петровец и Струмица за период од 4 години (2017 – 2020).

1.2 Методологија

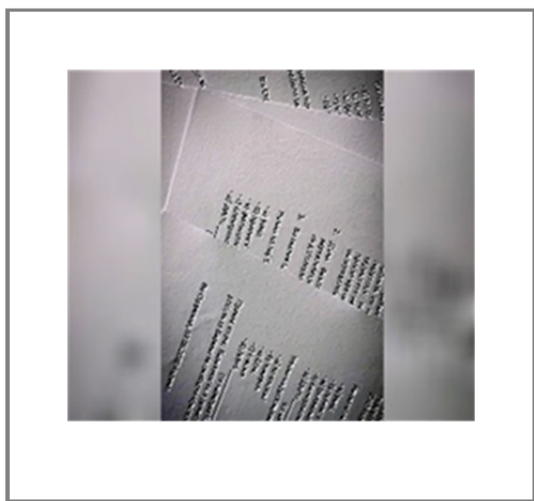
За подготовка на извештајот користени се примарни и секундарни податоци.

Информациите се добиени преку пребарување и истражување на релевантни документи (законска регулатива) и официјални документи што се достапни на интернет страниците на општините (методологии, стратегии, јавни повици, одлуки, буџети, завршни сметки) и на интернет страниците на други релевантни институции, како Управа за јавни приходи и Централен регистар на Република Северна Македонија.

Во август 2020 до општините беа испратени унифицирани барања за слободен пристап до информации од јавен карактер, од кои се бараат одговори за доделената финансиска поддршка на здруженија на граѓани и спортски клубови за период од четири години (2017 – 2020).

Од општините беше побарано да ги достават следните документи:

- Објавени јавни повици за финансирање на граѓански организации;
- Услови и критериуми за право на аплицирање;
- Процедури и критериуми за евалуација, оценување и распределба на средствата;
- Записници на членови на комисији за спроведување на јавните повици;
- Имиња на граѓански организации и имиња на проекти за кои се доделени средства од буџетот на општината;
- Јавно објавени одлуки на одобрени проектни апликации и/или програми и висина на одобрените средства;
- Склучени договори помеѓу договорните страни;
- Процедури за следење на реализацијата на одобрените проекти/активности и на трошењето на доделените средства;
- Завршни извештаи од организациите со кои се склучени договори за реализација на проекти;
- Процедури за спречување на судир на интерес помеѓу давателите и примателите на средствата.

За потребите на истражувањето спроведени се фокус групи со претставници на граѓански организации и на локални медиуми (ТВ, радио, онлајн медиуми), полу структурирани интервјуа со претставници на локалните самоуправи на четирите општини (градоначалници, советници, раководители на сектори и одделенија, членови на комисији за спроведување на јавни повици за финансиска поддршка на здруженија на граѓани). Спроведено е и дополнително истражување од страна на онлајн медиумот А1он.

По анализата на податоците криерани и објавени се три медиумски продукти/истражувачки стории¹ и изработен е извештај кој ги содржи главните наоди од мониторингот и препораки за

¹ <https://a1on.mk/istrazjuvanja/bez-kriteriumi-tri-opshtini-delele-iljadnici-evra-na-zdruzenija-i-sportski-klubovi/?fbclid=IwAR3qHv7Qx1I4UjdMnxwwLjSgW38lh6AXw9wu8Wfg8P-7I5XTKyB9GYzPMI>

<https://a1on.mk/istrazjuvanja/opshtinski-pari-zavrshuvale-vo-zdruzenija-na-opshtinari-i-nivnite-deca/?fbclid=IwAR1P2AVyUjp6p8Xa56ScJhJKntUOyzdRVWH-ID5hBsPCJaH6HTmhFB5c7Y>

https://a1on.mk/istrazjuvanja/opshtinski-pari-se-troshat-za-proekti-chija-realizacija-nikoj-nejasledi/?fbclid=IwAR28tQG6sHTkvp8iFpV9x0BiHKL4_Xddcy4dFct0rIPkjuAhzqoZZF4Y8OQ

решавање и/или унапредување на утврдените слабости кај општините во делот на финансирање на ГО од општинските буџети. Препораките беа дефинирани врз основа на претходно извршени консултации со претставници на граѓански организации, спортски здруженија и клубови и со претставници на медиуми(во рамки на спроведените фокус групи).

2. КЛУЧНИ НАОДИ

- Висината на планираните и реализираните буџетски средства за финансиска поддршка на граѓански организации (буџетска линија 463 – трансфер кон невладини организации) покажува тренд на намалување од 2017 до 2020 година.
- Најчесто, средства од буџетската линија 463 се доделуваат без спроведување на претходен конкурс. Две од четири општини објавуваат јавни повици за доделување средства на ГО, но само една општина објавува повици кои ги содржат сите потребни елементи, односно услови, правила и критериуми кои треба да ги исполнуваат апликантите. Две општини има формирано комисији за спроведување на јавните повици за финансиска поддршка на граѓански организации.
- Нивото на транспарентност на распределба на средства на организациите и спортските клубови од општинските буџети е на исклучително ниско ниво. Три од четири општини не располагаат со пишани процедури и критериуми за евалуација на пристигнатите предлог проекти и/или програмски активности. Најчесто, средствата се доделуваат врз основа на претходно доставено барање за финансирање на одредени активности, а потоа советот и/или градоначалникот носат одлука кому и колку средства ќе доделат. Само општина Струмица има пишани критериуми за евалуација и оценување на пристигнатите предлог проекти. Во општините Валандово и Василево за одобрување и за висината на средствата одлучуваат комисији во рамките на советите, но не врз основа на претходно утврдени критериуми. Општина петровец има формирано комисија за финансирање ,но истата нема утврдени критериуми за евалуација и оценување.
- Само една општина во текот на сите четири години ги објавува одлуките за доделената финансиска поддршка на организациите (листа на организации кои добиле поддршка, име на проектот и висина на доделените средства). Една од општините тврди дека ги објавува одлуките, меѓутоа истите не се јавно достапни на официјалната интернет страница на општината. Кај останатите две општини не се знае кај кои организации завршуваат јавните пари и за која цел се доделени.
- Само една од четирите општини склучува договори со организациите кои добиле буџетски средства за реализација на проекти и/или за финансирање на одредени

програмски активности. Ваквата состојба отвора можност за неправилно трошење на парите на граѓаните. Останува нејасно како и на кој начин се уредуваат меѓусебните права и обврски на давателите и на примателите на средствата.

- Транспарентноста и отчетноста за начинот на трошењето на доделените средства на организациите е на исклучително ниско ниво. Две од четири општини немаат никакви механизми за следење на реализацијата на одобрените проекти и активности и за наменско трошење на доделените средства.
- Ниту една општина нема политики за спречување на судир на интереси за процесот на доделување на средства на организации и спортски клубови. Кај три од четири општини постојат случаи на судир на интереси помеѓу давателите и примателите на средствата. И покрај тоа што дел од општините одговорија дека членови на комисији или на советите се изземале од одлучување за доделување на средства на организации во случаи кога постоеле судири на интереси, изземањето не е евидентирано во ниту еден записник на комисиите и/или на советите. Кај една општина не е возможно да се утврди дали постои судир на интереси. Затвореноста на општината за одговор на доставените барања за пристап до информации од јавен карактер не дава можност за утврдување на вистинската состојба.
- Претставниците на граѓанските организации не се задоволни од начинот на доделувањето на средствата. Сметаат дека општините не се доволно транспарентни и отчетни и дека општините фаворизираат организации кои се блиски до локалните власти или до вработени во општинската администрација.

3. ЗАКОНСКА РАМКА

Финансирање на граѓански организации

Извори на финансирање

Организациите средствата за финансирање ги стекнуваат од членарина, основачки влогови, доброволни прилози, донации, подароци (во пари, добра, имотни права), завештанија, легати, дејности со кои се стекнува добивка, кирии и закупнини, како и приходи од инвестиции, дивиденди, камати, заеми и други приходи во согласност со закон и со статутот.²

Средства од буџетите³

(1) Организациите можат да добиваат средства од Буџетот на Република Македонија, буџетите на општините, општините во градот Скопје и градот Скопје.

(2) Владата на Република Македонија и советите на општините, советите на општините во градот Скопје и Советот на градот Скопје поблиску ги уредуваат условите за распределба и користење на средствата од ставот (1) на овој член.

(3) Владата на Република Македонија, односно надлежните органи на државната управа и општините, општините во градот Скопје и градот Скопје донесуваат годишни планови и програми за распределба на средствата од ставот (1) на овој член.

(4) Органите на државната управа, општините, општините во градот Скопје и градот Скопје на својата веб страница ги објавуваат организациите кои ги добиле средствата од ставот (1) на овој член, како и целите на организациите за кои ги добиле тие средства.

(5) Организациите кои добиле средства од ставот (1) на овој член доставуваат деловен и финансиски извештај до надлежниот орган на Државната управа, односно органот на општините, општините во градот Скопје и градот Скопје, во случаите кога користат средства од Буџетот на Република Македонија, односно буџетите на единиците на локалната самоуправа.

² Член 48 од Закон за здруженија и фондации („Службен весник на Република Македонија“ бр. 52/2010, 135/2011 и 55/2016).

³ Закон за здруженија и фондации, чл.49

Транспарентност и отчетност на ЕЛС (општините)

Транспарентност – Сите информации, секоја активност која е финансисрана со јавни пари, мора да бидат лесно достапни за сите граѓани. Информациите треба да бидат поставени на таков начин кој ќе е разбирлив за секој граѓанин, без разлика на нивото на неговото образование.

Отчетност - постојано поднесување извештаи од страна на општината за начинот на работа та и начинот на трошењето на средствата кои се прибираат од даноците и давачките што ги плаќаат граѓаните.

Обврските за транспарентност и отчетност на општините се регулирани во Законот за локална самоуправа (чл.8) и Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер.

„Органите на општината, комисиите на советот и јавните служби основани од општината се должни, без надоместок да ги информираат граѓаните за својата работа, како и за плановите и програмите кои се од значење за развојот на општината, на начин утврден со статутот. Општината е должна на граѓаните да им овозможи пристап кон основните информации за услугите што им ги обезбедува, на начин и под услови уредени со статутот“. (чл.8 од Закон за локалната самоуправа).

Корупција и судир на интереси

Корупцијата, судирот на интереси и спречувањето на судир на интереси се утврдени во Законот за спречување на корупција и судир на интереси.⁴

Корупција - злоупотреба на функцијата, јавното овластување, службената должност или положба за остварување на корист, директно или преку посредник, за себе или за друг.

Судир на интереси - состојба во која службеното лице има приватен интерес што влијае или може да влијае врз непристрасното вршење на неговите јавни овластувања или службени должности.

Постапување во случај на судир на интереси (чл.72):

(1) Службеното лице во своето работење, е должно да внимава на потенцијален судир на интереси и да преземе мерки за негово одбегнување.

(2) Во случај на сомневање за постоење судир на интереси, службеното лице е должно да ги преземе сите неопходни мерки за да го спречи влијанието на неговиот приватен

⁴ Закон за спречување на корупција и судир на интереси,
https://www.dksk.mk/fileadmin/user_upload/Zakon_za_sprecuvanje_na_korupcija_i_sudiro_t_na_interesi.pdf

интерес или приватниот интерес на друго лице врз извршувањето на неговите овластувања и должности и за тоа да го извести својот претпоставен.

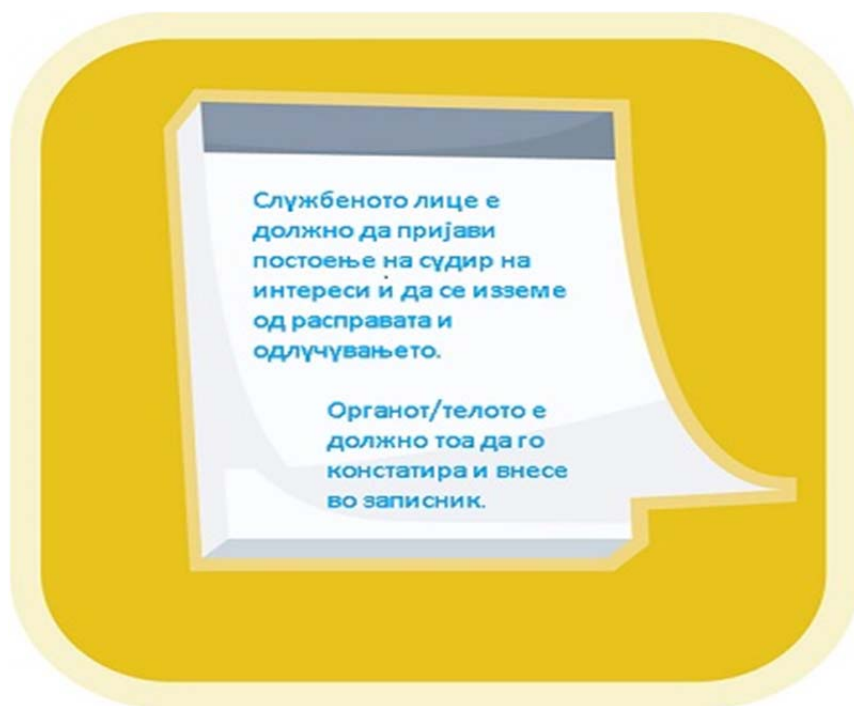
(3) Во случај на постоење на сомневање за судир на интереси, службеното лице е должно да побара мислење од Државната комисија.

Пријавување на состојба на судир на интереси (чл. 73)

(1) Ако службено лице учествува во расправа на орган или тело во кое се одлучува за работи за кои тоа или блиско лице има приватен интерес, службеното лице е должно да го пријави постоењето на приватниот интерес и да се из земе пред расправата и одлучувањето, а најдоцна пред почетокот на одлучувањето.

(2) Органот или телото на чија седница лицето од ставот (1) на овој член го соопштил постоењето на приватен интерес, е должно тоа да го констатира и внесе во записник.

(3) Прикривањето на постоење приватен интерес од страна на службеното лице претставува повреда на должноста и основа за покренување постапка за утврдување на одговорност и изрекување на мерки согласно со овој закон.

4. НАОДИ ОД ИСТРАЖУВАЊЕТО

Општина Валандово

До Општина Валандово беа доставени 20 барања за слободен пристап до информации од јавен карактер. Спроведени се фокус групи со граѓански организации и локален медиум, како и интервјуа со градоначалникот и претставници на Советот на општината и на членови на комисијата за финансирање и буџет. Општината одговори на сите доставени барања.

Во буџетот на Општина Валандово за 2017, 2018, 2019 и 2020 година (буџетска ставка 463 – трансфер кон невладини организации), предвидени се вкупно 6.980.000,00 денари за финансиска поддршка на граѓански организации. Средствата се предвидени за поддршка на програмски активности.

Од буџетската ставка 463, подставка 463110, средства се исплаќаат и на спортски здруженија и клубови, како и за организирање на културни манифестации.

Најмногу средства се предвидени и трансферирани во 2018 година (табела бр.1). Во 2019 година речиси за еден милион денари е намален планираниот буџет за поддршка на здруженијана граѓани и спортски клубови, а повеќе од 1 милион денари во 2020 година.

Табела бр.1: 463 – трансфер кон невладини организации (2017 – 2020)

	2017	2018	2019	2020
Планирани	1.973.000,00	2.200.000,00	1.300.000,00	1.000.000,00
Трансферирани	1.465.000,00	2.185.500,00	1.580.000,00	500.000,00

Во 2020-та исплатени се 500.000,00 денари заклучно до 31.07.2020, врз основа на повикот од 2019 година

Со ребалансите на буџетите во 2017 и 2019 година се опфатени и средствата од буџетската ставка 463.

4.1 Транспарентност на почетната постапка за доделување средства на граѓански организации

Општината тврди дека секоја година редовно ги објавува повиците за финансиска поддршка на програмски активности на здруженијана граѓани. Со одговорите се доставени и копии од повиците, меѓутоа истите не се јавно достапни на интернет страницата на Општина Валандово. Единствено, видливи и достапни на интернет страницата се повиците за минатата година, објавен на 24.10.2020 (<http://www.valandovo.gov.mk/CMS/Upload/Dokumenti/POVIK.jpg>) и за тековната, објавен на 20.10.2020 - „Повик до здруженија на граѓани и невладини организации од Општина Валандово“. Меѓутоа, граѓаните и граѓанските организации треба да поседуваат претходни знаења и вештини за интернет пребарување, за да можат да го пронајдат

наведениот повик (почетна веб страница на општината → огласна табла → општина Валандово - Преглед на новости, огласи, повици и конкурски објавени преку ЕЛС Валандово и општински институции).

Општина Валандово повиците ги објавува и на огласната табла во зградата на општината, преку еден локален медиум (радио) и испраќа известувања на официјалните електронски адреси на граѓанските организации и спортските здруженија и клубови.

Јавните повици не содржат услови и критериуми за право на аплицирање.

Општина Валандово не е доволно транспарентна во почетната постапка за доделување средства на ГО. Повиците не се јавно достапни на интернет страницата на општината и оневозможуваат еднаков пристап за аплицирање и пристап на здруженијата до средствата од општинскиот буџет. Повиците не ги содржат основните елементи за право на учество на повикот, како и условите и критериумите за доставување на предлози за финансиска поддршка на програмски активности на организациите и спортските здруженија и клубови.

4.2 Транспарентност на процесот на распределба на средства на граѓанските организации

Граѓанските организации своите годишни програми ги доставуваат до општината, најдоцна до средината на месец октомври во тековната календарска година, со цел бараната финансиска поддршка за реализација на одредени нивни програмски активности да биде разгледана и вградена во буџетот на општината за наредната година.

Општината нема формирано посебна комисија за евалуација на барањата, туку тие се разгледуваат од страна на Комисијата за финансирање, буџет и локален економски развој на Советот на Општина Валандово, без постоење на критериуми за распределба на средствата. Во комисијата нема претставници од здруженија на граѓани.

Според градоначалникот, членовите на комисијата, во процесот на одлучување за доделување на средствата, се водат од неколку напишани критериуми, како: број на вклучени лица во спроведување на активността, бројот на целната група и на граѓани кои ќе имаат бенефит од активността, видливоста на истата и промоцијата на општината (доколку активността се реализира надвор од територијата на општината). Комисијата, без пишани критериуми, одлучува со консензус, а Советот на општината по пат на гласање носи одлуки за одобрување на средства за финансирање на активности на граѓански организации и спортски клубови и истите ги објавува во службените гласници. Нема посебни записници од седниците на членовите на комисијата. Постапката се евидентира во записниците на Советот на општина Валандово.

Општината не ги објавува одлуките на својата интернет страница. Граѓанските организации не се информирани за одлуките на комисијата и на Советот на општината.

Организациите не се задоволни од начинот и постапката за распределба на средствата од општинскиот буџет и сметаат дека процедурата е нетранспарентна.

Најголем дел од средствата во текот на четирите години од буџетската ставка 463, подставка 463110, се доделени на спортски клубови и на културно уметнички друштва. Висината на доделените средства се движи од 3.000,00 денари на физичко лице до еден милион денари за фудбалски клуб, за покривање на трошоци за натпреварување во втората македонска лига. Во 2018 година дел од парите на граѓаните (50.000,00 денари) завршиле на сметка на ловно друштво за набавка на ловен карабин (ловечка пушка), како главна награда која се доделува на ловната вечер по завршување на ловнаата сезона.

Нивото на транспарентност и отчетност на распределбата на средства од буџетот на општина Валандово во последните четири години е на исклучително ниско ниво. Општината не располага со пишани критериуми за евалуација и распределба средствата за програмски активности на граѓански организации и спортски друштва и клубови. Комисијата одлучува по сопствено убедување и не води записници од седниците за евалуација на барањата и за начинот на распределба на средствата. Од иста буџетска ставка и подставка се финансираат и активности на физички лица, активности на граѓански организации, на културно уметнички друштва и на спортски клубови и друштва, а се трошеле пари дури и за купување на ловечка пушка.

4.3 Следење на трошењето на доделените средства и реализацијата на одобрените проекти и програми

Општина Валандово не склучува договори со примателите на буџетски средства. Граѓанските организации, спортските друштва и клубови, културно – уметничките друштва и физичките лица кои се финансирани од буџетската ставка 463, не доставуваат извештаи за начинот на трошењето на доделените средства. Ваквата состојба овозможува ненаменско трошење на јавните пари.

Општината нема формирано ниту посебна комисија или тело за следење на реализацијата на одобрените активности на здруженијата и на спортските клубови.

Откако и самата општина во рамките на овој мониторинг го нотираше недостатокот од непостоење механизми за следење на трошењето на доделените буџетски средства, еден од условите во овогодинашниот повик до здруженија на граѓани и невладини организации е да достават финансиски извештај за потрошените средства кои општината ги има трансферирано во 2020 година.

Општина Валандово не располага со механизми за следење на реализацијата на одобрените програмски активности и на трошењето на доделените средства на организациите, спортските клубови и културно-уметнички друштва. Отчетноста на потрошените јавни пари е на многу ниско ниво. Недостасуваат политики за континуирано следење и отчетност, кои би придонеле за подобрување на транспарентноста и отчетноста на организациите и општината пред целокупната јавност. Непостоењето на вакви механизми овозможува незаконско и ненаменско трошење на доделените средства од страна на организациите чии што активности се поддржани од буџетот на општината.

4.4. Судир на интереси

Од сите добиени сознанија и информации (десктоп пребарување, разговори со претставници на граѓански организации и медиум, интервјуа со преставници на ЛС на општина Валандово, добиени одговори на барања за слободен пристап до информации од јавен карактер и медиумско истражување), може да се заклучи дека општина Валандово нема донесено и усвоено политики и механизми за спречување на судир на интереси помеѓу давателите и примателите на средствата за финансиска поддршка на активности на организации, културно – уметнички друштва и спортски друштва и клубови.

Општината во одговорот на барањето за пристап до информации вели дека ги „почитува законските прописи кои предвидуваат избегнување на судир на интереси“.

Сепак, и покрај ваквиот одговор, општината четири пати доделила буџетски средства на организација чиј што управител е член на Комисијата за финансирање, буџет и локален економски развој, а воедно и член на Советот на општината. Одговорот од општината е дека советникот и член на комисијата се изземал од гласањето за доделување на средства на неговата организација. Ваквиот случај не е евидентиран во записник, ниту пак постои пишана изјава за изземање поради постоење на судир на интереси.

Општина Валандово не располага со процедури за спречување на судир на интереси. И покрај тоа што се повикува на постоечката законска регулатива, општината и Советот не го применуваат став 2 од член 73 на Законот за спречување на корупција и судир на интереси, кој гласи: „Органот или телото на чија седница лицето од ставот (1) на овој член го соопштил постоењето на приватен интерес, е должно тоа да го констатира и внесе во записник“.

Општина Василево

Доставени се вкупно 20 барања за слободен пристап до информации од јавен карактер до Општина Василево. Спроведени се фокус групи со граѓански организации, интервјуа со градоначалник, со општински службеник од одделението за финансии и со член на Советот на општината. Општината во законски пропишаниот рок достави одговори на прашањата од БПИЈК.

Во буџетот на Општина Василево, преку буџетската ставка 463 – Трансфери до невладини организации, за период од четири години (2017 – 2019) предвидени се вкупно 9.170.000,00 денари за поддршка на здруженија на граѓани и спортски клубови. Средства за организирање на манифестации се предвидени во буџетската ставка 464 – Разни трансфери, подставка 464120 – Други трансфери, во износ од над три милиони денари за 2017, 2018, 2019 и 2020 година.

Најмногу средства се предвидени и трансферирани за финансирање на спортски клубови.

Табела бр.2: Планирани и трансферирани средства (во денари) од буџетот на Општина Василево за здруженија на граѓани, спортски клубови и културни манифестации (2017 – 2020)

Ставка 463, подставки 463110 – Трансфери до НВО и 463160 – Трансфери до хуманитарни организации	2017	2018	2019	2020
Планирани	70.000,00	200.000,00	200.000,00	350.000,00
Трансферирани	132.000,00*	120.000,00	87.000,00	99.000,00
Ставка 463, подставка 463120 – Трансфери до спортски клубови	2017	2018	2019	2020
Планирани	3.000.000,00	2.750.000,00	1.350.000,00	1.250.000,00
Трансферирани	1.570.000,00	1.099.000,00	1.633.500,00**	277.285,00
Ставка 464, подставка 464990 – Други трансфери	2017	2018	2019	2020
Планирани	500.000,00	800.000,00	900.000,00	1.000.000,00
Трансферирани	212.000,00	748.00,00	751.208,00	303.000,00

Исплатата на средствата за 2020 се однесува за периодот јануари – септември 2020 година.

** Во 2017 за буџетската подставка 463110 повлечени се средства од подставката 463120.*

*** Со ребалансот на буџетот во 2019 зголемени се средствата за буџетската подставка 463120.*

4.1 Транспарентност на почетната постапка за доделување средства на граѓански организации

Општината Василево не објавува јавни повици за финансиска поддршка на проекти, активности на граѓански организации, ниту пак повици за финансисрање на спортски клубови или за организирање на манифестации. Исто така, не користи било каква друга алатка за информирање на организациите, како објави на огласна табла, испраќање писма, известувања или пораки на нивните официјалните адреси. Најчесто, информирањето се врши преку средби (формални и неформални) помеѓу претставници на ЛС на Општина Валандово и членови на здруженија и спортски клубови.

Градоначалникот вели дека на интернет и на фејсбук страницата на општината се објавуваат информации за организирање на турнири и оти смета дека во иднина општината треба да објавува јавни повици за финансирање на здруженија и клубови .

Приоритетите по програмите за поддршка на здруженија на граѓани и на спортски клубови се криеираат во консултативен процес со граѓаните преку формата за граѓанско учество „Собир на граѓаните“, а за висината на средствата на овие буџетски програми одлучуваат советниците, градоначалникот и секторот за финансии на Општина Василево.

Почетната постапка на Општина Василево за доделување средства на здруженија и на спортски клубови е на најниско можно ниво. Општината не ојавува јавни повици, ниту пак користи други форми или алатки за информирање на организациите.

Организациите и спортските клубови немаат еднаква и фер можност за пристап до право на аплицирање и можност за финансирање од буџетот на општината.

4.2 Транспарентност на процесот на распределба на средства на граѓанските организации

Здруженијата и клубовите, во текот на целата календарска година, доставуваат барања за финансиска поддршка до Советот на општината. Барањата се разгледуваат од страна на градоначалникот, секторот за финансии и советниците. Потоа, барањата се ставаат на расправа на дневен ред на седница на советот, советниците дискутираат за нив и потоа преминуваат кон гласање. После гласањето, Советот носи одлука, односно решение. Одлуките/решенијата за финансирање на здруженија на граѓани и на спортски клубови, како и записниците врз основа на кои се донесени одлуките, не се објавуваат.

Советот на Општина Василево нема усвоено пишани критериуми кои треба да ги исполнуваат барателите на средствата, ниту пак критериуми за оценување и начин на распределба на јавните пари за поддршка на проекти и/или активности на организациите и спортските клубови.

Општината има пракса и традиционално да поддржува одредени спортски клубови. Па така, во буџетот на општината, вели претседателот на Советот, мора да има предвидено средства и за неактивен спортски клуб, во случај ако повторно се активира.

Граѓанските организации не се задоволни од начинот и постапката за распределба на средствата од општинскиот буџет и сметаат дека процедурата е нетранспарентна.

Градоначалникот, претседателот на Советот на општината и претставниците на граѓанските организации сметаат дека е потребно да се формира комисија за спроведување на јавни повици, за евалуација на пристигнатите апликации и за распределба на средствата, во која, покрај претставници на ЕЛС, би требало да има и претставници од организациите и спортските клубови.

Нивото на транспарентност и отчетност на распределбата на средства од буџетот на општина Василево во последните четири години е на исклучително ниско ниво. Општината не располага со пишани критериуми за евалуација на барањата и проектите и за распределба на средства на граѓански организации и спортски клубови. Членовите на Советот одлучуваат по сопствено убедување и волја. Одлуките за доделување на средства на организации и на спортски клубови не се објавуваат јавно, а не се објавуваат ниту записници од седниците на кои советниците гласале за барањата доставени од страна на здруженијата и спортските клубови. Ваквата постапка остава можност за злоупотреба и неправилно трошење на парите на граѓаните на Општина Василево.

4.3 Следење на трошењето на доделените средства и реализацијата на одобрените проекти и програми

Општина Василево не склучува договори со организациите и клубовите на кои им се доделени буџетски средства. Примателите на средствата не доставуваат извештај за начинот на трошењето на доделените средства.

Општина Василево не располага со механизми за следење на реализацијата на активностите на здруженијата и спортските клубови кои се финансирани од општинскиот буџет и на трошењето на доделените средства. Недостасуваат процедури за утврдување на меѓусебните права и обврски помеѓу давателот и примателите на средствата, како и процедури за континуирано следење и отчетност на трошењето на доделените средства. Ваквите процедури ќе придонесат да се постигнат видливи резултати, кои ќе влијаат и кон подобрување на транспарентноста и отчетноста како на граѓанските организации, така и на општината.

4.4. Судир на интереси

Според добиените сознанија во текот на мониторингот (десктоп пребарување, разговори со претставници на граѓански организации, интервјуа со претставници на ЛС на Општина Василево, добиени одговори на барања за слободен пристап до информации од јавен карактер и медиумско истражување), може да се заклучи дека општината нема донесено и усвоено процедури за спречување на судир на интереси во постапката на одлучување и распределба на средства на организации и спортски клубови.

Општината во одговорот на барањето за пристап до информации вели дека не постоел судир на интереси во постапката на одлучување за доделување на средства на здруженија и

спортски клубови. Меѓутоа, постоел случај во кој Советот изгласал да се доделат средства на здружение на еден од советниците. Од општината и од советот наведуваат дека кога на дневен ред на гласање е точката за поддршка на здружението на советникот, истиот се иззема од гласањето. Не постои записник за изземањето, ниту пак тоа е евидентирано во некој друг документ.

Општина Василево не располага со процедури за спречување на судир на интереси. Општината и Советот не го применуваат став 2 од член 73 на Законот за спречување на корупција и судир на интереси, кој гласи: „Органот или телото на чија седница лицето од ставот (1) на овој член го соопштил постоењето на приватен интерес, е должно тоа да го констатира и внесе во записник“.

Општина Петровец

До Општина Петровец беа доставени 20 барања за слободен пристап до информации од јавен карактер. Спроведени се фокус групи со граѓански организации, интервјуа со раководител на одделение за финансиско работење, со виш соработник за финансиско работење и со член на Комисијата за финансирање.

Општината, на испратените БПИЈК одговори со: „Во врска со вашите барања за пристап до информации од јавен карактер, нашиот одговор на истите е дека немаме“.

Од буџетите на Општина Петровец за 2017, 2018, 2019 и 2020 година, може да се заклучи дека најмногу средства од буџетската ставка 463 – Трансфери до невладини организации, се предвидени во 2017 година. Вкупниот износ на средства од оваа ставка за четирите години изнесува 4.350.000 денари.

Најмногу средства се предвидени и трансферирани за финансирање на спортски клубови.

Табела бр.3: Планирани и трансферирани средства (во денари) од буџетот на Општина Петровец за здруженија на граѓани и спортски клубови (2017 – 2020)

Ставка 463 - Трансфери до НВО	2017	2018	2019	2020
Планирани	1.300.000,00	1.050.000,00	1.100.000,00	1.100.000,00
Трансферирани	658.700,00	871.700,00	875.000,00	

4.1 Транспарентност на почетната постапка за доделување средства на граѓански организации

Општината Петровец не објавува јавни повици за финансирање проекти на граѓански организации и повици за активности на спортски клубови, ниту пак на друг начин ги информира организациите и спортските клубови за буџетските програми и висината на средствата за поддршка на нивни активности. Граѓанските организации и спортските клубови кои повеќе години работат и спроведуваат активности на територијата на Општина Петровец, како резултат на некоја мината соработка со општината знаат дека постои буџетска програма за трансфер на средства до невладини организации. Општината не практикува никаква форма на информирање и објавување на програмите за финансирање на граѓански организации и спортски клубови.

Општина Петровец воопшто не е транспарентна во почетната постапка за доделување средства на здруженија и на спортски клубови. Не објавува јавни повици, не реализира формални средби со здруженијата и клубовите, не врши информирање преку јавните гласила.

4.2 Транспарентност на процесот на распределба на средства на граѓанските организации

Здруженијата и спортските клубови доставуваат барања за финансиска поддршка до Општина Петровец. Општината има формирано Комисија за финансирање, составена од пет члена, од кои три члена од општинската администрација и двајца надворешни членови. Не е познато дали надворешните членови се независни експерти. Мандатот на комисијата трае 4 години. Комисијата ги разгледува пристигнатите барања, но не располага со пишани критериуми за евалуација на барањата. Единствен критериум е организацијата да дејствува на територијата на Општина Петровец. Комисијата ги оценува барањата, но крајната одлука ја носи Советот на општината.

Одлуките и записниците на комисијата не се објавуваат јавно, ниту пак се објавуваат и одлуките и записниците на Советот на општината.

Општината Петровец најчесто доделува средства на спортски клубови за плаќање на котизацијата за учество на натпреварувања, за превоз и за здравствени прегледи на спортистите во клубовите. Минимални средства се исплаќаат и на културно – уметнички друштва.

Организациите сметаат дека општината треба да воведат процедури за транспарентна распределба на средства за поддршка на проекти и активности на ГО и спортски клубови и да се зголеми висината на средствата на буџетските средства од програмите за финансирање на здруженија на граѓани.

Општина Петровец нема воведено и усвоено механизми за објективно оценување и доделување на средства на граѓански организации и спортски клубови. Нивото на транспарентност и отчетност на распределбата на средства од буџетот на Општина Петровец во последните четири години е на исклучително ниско ниво. Одлуките за доделување на средства на организации и спортски клубови не се објавуваат јавно, а не се објавуваат ниту записници од седниците на кои членовите на комисијата и советниците одлучувале за барањата на организациите.

4.3 Следење на трошењето на доделените средства и реализацијата на одобрените проекти и програми

Граѓанските организации и спортските клубови кои добиле средства од буџетот на Општина Петровец, должни се на крајот на тековната календарска година да достават извештаи за начинот на трошењето на доделените средства.

Општината нема формирано тело или комисија за следење на реализацијата на одобрените активности и на следење на доделените средства.

Општина Петровец трошењето на доделените средствата го следи преку доставените извештаи од страна на примателите на грантот. Не располага со други механизми за следење на реализацијата на активности на здруженијата и спортските клубови кои се финансирани од општинскиот буџет.

4.4. Судир на интереси

Поради недостиг на информации, невозможно е да се утврди дали постоел или не постоел случај на судир на интереси во изминатите четири години. Општината нема усвоено процедури за спречување на судир на интереси во постапката за оценување и распределба на буџетски средства на здруженија на граѓани и на спортски клубови.

Општина Петровец не располага со процедури за спречување на судир на интереси.

Општина Струмица

Предмет на мониторинг на Општина Струмица беа програмите Г1 – Поддршка на ЛЕР – Трансфери до НВО, В2 – Социјална заштита – Трансфер до НВО и и програмата ЛО – Поддршка до спортски здруженија и други правни лица во областа на спортот.

Доставени се барања за слободен пристап до информации од јавен карактер, спроведени се фокус групи со граѓански организации и претставници на медиуми, интервјуа со претставници на ЛС на Општина Струмица (градоначалник претседател на Советот на општината), интервјуа со членови на Комисији за спроведување на јавните повици и со раководители на одделенија. Општината во законски пропишаниот рок достави одговори на прашањата од БПИЈК.

Одделението за спорт достави целосни одговори на барањата за финансирање на спортски клубови и здруженија. Во областа на спортот, од 01.01.2017 до 01.09.2020 година, трансферирани се вкупно 44.824.203,00 денари на спортски клубови и здруженија.

Табела бр.4: Трансферирани средства (во денари) од буџетот на Општина Струмица за спортски клубови и здруженија во областа на спортот (2017 – 2020)

Програма ЛО – Спорт и рекреација	2017	2018	2019	2020
Трансферирани	12.504.884,00	13.887.698,00	13.464.910,00	4.442.156,00
Програма ДО Градоначалник – Трансфер до спортски клубови	2017	2018	2019	2020
Трансферирани	282.555,00	242.000,00	/	/

Од буџетот на Општина Струмица за поддршка на проекти здруженија на граѓани од програмите Г1 и В2, исплатени се вкупно 11.494.384,00 денари за период од четири години.

Табела бр.5: Трансферирани средства (во денари) од буџетот на Општина Струмица за поддршка на проекти на здруженија на граѓани од програмата Г1 (2017 – 2020)

Програма Г1 – Поддршка на ЛЕР	2017	2018	2019	2020
Трансферирани	2.798.254,00	2.990.310,00	2.705.820,00	3.000.000,00

Средствата за 2020 се распределуваат според нова методологија, во чии што рамки се опфатени и областите социјалнат заштита, здравствена заштита и заштита на децата

За проекти од областа на социјалната заштита – програма В2, за 2017, 2018 и 2019 година, Општина Струмица исплатила вкупно 984.557,00 денари за поддршка на проекти на здруженија на граѓани. Од 2017 до 2019 година финансиската поддршка за проекти од областа на социјалната заштита преку програмата В2 е намалена за околу 50%.

Табела бр.6: Трансферирани средства (во денари) од буџетот на Општина Струмица за поддршка на проекти на здруженија на граѓани од програмата В2 (2017 – 2020)

Програма Г1 – Поддршка на ЛЕР	2017	2018	2019
Трансферирани	493.382,00	248.625,00	242.550,00

4.1 Транспарентност на почетната постапка за доделување средства на граѓански организации

Општината Струмица за Програмите ЛО, Г1 и В2 во изминатите четири години објавуваа јавни повици на својата интернет страница и преку локалните медиуми. Организра и инфо денови со претставници на граѓански организации.

Јавните повици за програмите Г1 и В2 ги содржат сите потребни елементи, како: приоритетни области, право на учество, вредност на преоктите кои ќе се финансираат, основни и посебни критериуми кои треба да ги исполнуваат апликантите, времетраење на реализацијата на проектите, потребна документација која треба да се достави со пријавата, задолжителни дополнителни документи, начин и краен рок за доставување на проектната документација.

Повиците од областа на спортот исто така ги содржат потребните лементи: потребна документација, годишна програма за работа на здруженијата и клубовите, извештај за потрошените средства добиени од општината за претходната година, формулар за апицирање и рок за доставување на апликациите.

Почетната постапка на Општина Струмица за доделување средства на здруженија на граѓани и на спортски клубови се карактеризира со високо ниво на транспарентност. Општината ги објавува јавните повици не само на својата интернет страница, туку ги информира организациите и граѓаните и преку други канали за информирање на јавноста, а организира и средби со претставниците на организациите на кои се дискутира за објавените повици.

4.2 Транспарентност на процесот на распределба на средства на граѓанските организации

Методологијата за доделување на финансиска поддршка на здруженија и фондации од буџетот на Општина Струмица е изготвена во партиципативен процес, со учество на претставници на општината и на граѓанските организации и истата е усвоена од Советот на општината во 2016 година. Средствата од програмите Г1 и В2 до 2020 година се распределуваа во согласност со оваа методологија. Во 2019 година, општината еднострано, без претходни

консултации со ГО, ја прифати новата ЛОД методологија, а Советот ја усвои во ноември 2019. Средствата од повикот за 2020 години се распределени во согласност со новата методологија.

Комисијата за спроведување на јавните повици за овие две програми, до 2020 година, составена е од 6 члена (три членови и нивни заменици). Во 2017 и 2018 година во комисијата има претставници и од граѓанските организации, со право на одлучување. Во 2019 година општината има објавено јавен повик за пријавување на член од редовите на граѓанските организации, меѓутоа ниедно лице од граѓанскиот сектор не покажува интерес за членување во комисијата. Сите членови на комисијата во 2019 се претставници од општинската администрација. Во 2020 година комисијата брои 3 члена, сите од редовите на општинската администрација.

Комисијата врши евалуација на пристигнатите проектни апликации и врши распределување на средствата според однапред утврдени критериуми. Подготвува записници, со образложение за секој проект. Врз основа на записниците и предлозите на комисијата, одлуките за распределба на средствата ги носи градоначалникот и истите се објавуваат на интернет страницата на општината и преку локалните медиуми.

Општина Струмица има усвоено методологија за утврдување на критериумите за распределба на финансиски средства на спортски здруженија и клубови. За распределба на средствата одлучува комисија, чиј што мандат е една година. Комисијата ја сочинуваат три члена и нивни заменици, сите претставници од општинската администрација. Комисијата составува записник и го доставува до градоначалникот со бодовната листа и предлог финансиска поддршка, согласно освоените бодови. Градоначалникот, врз основа на предлогот од комисијата, носи одлука за распределба на средствата и истата се објавува на интернет страницата на општината.

Претставниците на граѓанските организации сметаат дека општината, заедно во консултации со нив, треба да дефинира и усвои нови методологија за распределба на средствата за проекти од областа на програмите Г1 и в2.

Нивото на транспарентност и отчетност на распределбата на средства од буџетот на Општина Струмица е на задоволително ниво. Општината располага со методологии, критериуми, има формирано комисији за спроведување на јавните повици и за евалуација и бодирање на предлог проектите, носи одлуките за распределба на средствата и истите ги објавувајавно. Меѓутоа, граѓанските организации сметаат дека новата методологија е донесена еднострано, дека недостасува партиципативен процес при носење на одлуки кои ги засегаат и нив како една од клучните страни. Организациите сметаат дека треба да се промени и моделот за избор на членови на Комисијата.

4.3 Следење на трошењето на доделените средства и реализацијата на одобрените проекти и програми

Општина Струмица склучува договори со организациите и клубовите кои се финансирани од буџетот на општината. Со договорите се регулирани меѓусебните права и одговорности на двете страни.

Општината нема формирано посебни комисии за следење на реализацијата на одобрените проекти. Комисијата за спроведување на јавниот повик е задолжена и за следење на реализацијата на одобрените проекти, но во пракса ретко присуствува на активности на организациите кои добиле финансиска поддршка од општината. Трошењето на средствата се следи преку финансиските извештаи кои ги доставуваат организациите и клубовите, проследени со документи кои го поткрепуваат реализираниот трошок.

Општина Струмица располага со механизми за следење на трошењето на доделените средства на организациите и спортските здруженија и клубови. Недостасуваат дополнителни механизми за следење на реализацијата на активностите кои ги спроведуваат организациите во рамки на проектите кои се поддржани од буџетот на општината.

4.4. Судир на интереси

Општина Струмица не располага со пишани процедури за судир на интереси на членовите на Комисијата за распределба на финансиски средства на здруженија на граѓани. Согласно добиените одговори на барањата за пристап до информации од јавен карактер, од општината велат дека во случај на било каков судир на интерес на член на комисијата – негово поврзување со одговорни лица на организациите апликанти, се применува пракса на замена на членот со неговиот заменик. Во текот на 2017 и 2018 година констатирано е поврзување на член на комисијата со едно од петте лица основачи на здружение кои се јавува како апликант на јавните повици по програмата Г1. Од општината тврдат дека членот на комисијата се изземал од евалуацијата и оценувањето на апликацијата на здружението и процесот на евалуација и оценување го вршел неговиот заменик, но изземањето на членот кај кој постоел судир на интереси не е констатирано во записникот на комисијата, ниту пак во некој друг документ.

Според сознанијата во текот на мониторингот (фокус групи со претставници на граѓански организации, интервјуа со членови на комисии и дополнително медиумско истражување), може да се заклучи дека од средствата на буџетот на општината неколку години се финансирани здруженија чии што основачи се во блиски роднински врски со раководители на одделенија во Општина Струмица.

Општина Струмица не располага со процедури за спречување на судир на интереси. Општината не го применува став 2 од член 73 на Законот за спречување на корупција и судир на интереси, кој гласи: „Органот или телото на чија седница лицето од ставот (1) на овој член го соопштил постоењето на приватен интерес, е должно тоа да го констатира и внесе во записник“.

5. Препораки

- Општините редовно да објавуваат јавни повици за финансиска поддршка на граѓански организации и спортски клубови. Објавувањето на јавен повик овозможува еднаков пристап за аплицирање и пристап до финансирање од буџетските средства на сите заинтересирани организации и спортски клубови.
- Општините да дефинираат и усвојат процедури за условите и правото на учество на објавените јавните повици.
- Општините, заедно со организациите и спортските клубови и здруженија, да дефинираат и усвојат процедури со јасно дефинирани критериуми за оценување и распределба на буџетските средства на здруженија на граѓани и спортски клубови.
- Одлуките за поддржаните граѓански организации и спортски здруженија и клубови да се објавуваат јавно на интернет страниците на општините, а заедно со одлуката да биде објавен и документ кој ќе ги содржи имињата на организациите и клубовите кои добиле финансиска поддршка, висината на доделените средства, целите, активностите и очекуваните резултати.
- Правата и одговорностите на двете страни да се утврдат со склучување на договори за финансиска поддршка, во кои точно ќе бидат наведени висината на доделените средства, начинот на исплаќање, рокот на реализација на проектите и активностите и начинот на известување за спроведените активности и постигнатите резултати.
- Задолжително да се воведат механизми за следење на реализацијата на одобрените проекти и активности и механизми за отчетност на организациите и клубовите кои добиле финансиска поддршка од буџетите на општините. Покрај доставување на задолжителни наративни и финансиски извештаи, потребно е општините на своите интернет страници јавно да објавуваат кратки извештаи за спроведените проекти и активности кои се финансирани од општинскиот буџет.
- Општините да воведат пишани процедури за спречување на судир на интереси во постапката на одлучување и распределба на средства на здруженијата и спортските клубови . На тој начин ќе се зголеми довербата на организациите и клубовите во непристрасното оценување на проектите и правилната распределба на буџетските средства.